

เป็นวิทยากรบรรยาย..แต่อาศัยโอกาสทำ “ทุจริต”

คดีนี้เป็นพฤติการณ์การทุจริตของข้าราชการที่ได้อาศัยการเป็นวิทยากรในโครงการฝึกอบรมเบิกเงินที่ได้รับอนุมัติไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวและทุจริต เบียดบังน้ำมันรถยนต์ของราชการ ซึ่งนอกจากจะเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นพฤติการณ์หรือลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้ว ยังเป็นบรรทัดฐานที่ดีสำหรับหน่วยงานของรัฐหรือผู้มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจและพิจารณาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานก่อนที่จะมีคำสั่งลงโทษทางวินัย และเป็นอุทาหรณ์ให้กับข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทั่วไปที่จะต้องตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ไม่อาศัยโอกาสที่ตนมีตำแหน่งหน้าที่เบียดบังหรือแสวงหาประโยชน์ให้ตนเองในทางที่ไม่ชอบ

ข้อเท็จจริง คือ อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) มีคำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการในความผิด ๒ กรณี กรณีแรก ขณะที่ผู้ฟ้องคดีดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานซึ่งตวงวัด ๗ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าสำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดได้ร่วมกับนาย ส. (ผู้ใต้บังคับบัญชา) กระทำการทุจริตในการเบิกเงินงบประมาณโดยอาศัยโอกาสที่ตนเป็นวิทยากรในโครงการฝึกอบรม อพป. ของ กอรมน. ขอให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้จัดฝึกอบรมรวบรวมรายชื่อผู้เข้ารับการอบรม และให้ผู้เข้ารับการอบรมกรอกชื่อ ที่อยู่ และลงลายมือชื่อ จากนั้นได้จัดทำแผนปฏิบัติงานตามโครงการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องชั่งตวงวัดของสำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดตามแผนพัฒนาจังหวัดประจำปีงบประมาณ ในระหว่างโครงการฝึกอบรม อพป. ของ กอรมน. ยังดำเนินการอยู่โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายและวันอบรมให้ตรงกับโครงการอบรมดังกล่าว หลังจากที่ถูกฟ้องคดีอนุมัติโครงการแล้ว ได้นำหลักฐานรายชื่อผู้เข้ารับการอบรม ใบสำคัญรับเงินค่าอาหารกลางวัน อาหารว่างและเครื่องดื่มที่จัดทำขึ้นอันเป็นเอกสารเท็จประกอบการเบิกเงิน และนำเงินที่ได้รับอนุมัติไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว และกรณีที่สอง ผลการตรวจสอบบันทึกการใช้รถยนต์และใบอนุญาตการใช้รถยนต์ของสำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัดพบว่า ผู้ฟ้องคดีสั่งให้พนักงานขับรถยนต์นำรถยนต์ไปเติมน้ำมันในวันศุกร์ ๔๕.๘๗ ลิตร รุ่งขึ้นวันเสาร์เติมน้ำมันรถยนต์คันดังกล่าวอีก ๔๒.๔๓ ลิตร (รวม ๘๘.๓ ลิตร) ทั้งที่ถังน้ำมันจุได้เพียง ๕๖ ลิตร แต่ระหว่างนั้นมีการใช้รถยนต์ระยะทาง ๕๐๖ กม. ควรใช้น้ำมัน ๕๐.๖ ลิตร และมีการเติมน้ำมันอีก ๓๘.๘ ลิตร ซึ่งไม่สมเหตุผลจึงน่าเชื่อว่าผู้ฟ้องคดีเบียดบังน้ำมันของทางราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว

ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งไล่ออกจากราชการไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยอ้างว่าผู้ฟ้องคดีไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการฝึกอบรมโครงการดังกล่าว เนื่องจากติดราชการสำคัญ และได้มอบหมายให้นาย ส. เป็นผู้รับผิดชอบแทนรวมทั้งการจัดอบรมหลักสูตรดังกล่าว ไม่มีการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย และวันอบรมให้ตรงกับโครงการ อพป. และการอนุมัติให้เบิกจ่ายเงินก็เพราะเชื่อว่ามีโครงการฝึกอบรมจริง เพราะมีลายมือชื่อผู้เข้ารับการอบรม และนาย ส. รับรองเอกสารที่ใช้ในการเบิกจ่าย ทั้งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในก็ตรวจสอบและไม่พบเหตุพิรุศหรือข้อสงสัย จึงไม่มีพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นหรือสนับสนุนว่าผู้ฟ้องคดีกระทำผิด ส่วนข้อกล่าวหาเรื่องทุจริตน้ำมันนั้น ผู้ฟ้องคดีจะต้องเตรียมเดินทางนำเครื่องมือชั่งตวงวัดที่ขอยืมจากสำนักงานทะเบียนการค้าท้องถิ่นไปส่งคืนจึงได้เติมน้ำมันรถยนต์ของสำนักงานและเติมใส่ถังสำรองไว้ แต่มีเหตุต้องเลื่อนการเดินทางและน้ำมันสำรองได้นำมาใช้ในราชการปกติแล้ว

นอกจากข้อต่อสู้ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้ฟ้องคดียังได้ยกข้ออ้างว่าในส่วนคดีอาญา พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ฟ้องคดี แต่มีคำสั่งฟ้องนาย ส. เมื่อข้อกล่าวหาทางวินัยและทางอาญาตรงกัน จึงต้องรับฟังความเห็นของพนักงานอัยการ จึงขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาเพิกถอนคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการดังกล่าว

คดีนี้ในชั้นสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง และคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย นาย ส. ได้ให้การรับสารภาพว่าร่วมกับผู้ฟ้องคดีกระทำการทุจริตตามที่ถูกกล่าวหาโดยจัดทำเอกสารเท็จในการขอเบิกเงิน บางครั้งผู้ฟ้องคดีเป็นผู้จัดหาใบสำคัญรับเงินและบัญชีรายชื่อผู้เข้ารับการอบรม เมื่อผู้ฟ้องคดีอนุมัติและเบิกเงินแล้วได้นำเงินใส่แฟ้มเสนอผู้ฟ้องคดี และตนเองได้รับเงินบางส่วนจากผู้ฟ้องคดี สอดคล้องกับคำให้การของนาง ม. ลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งเห็นธนบัตรในแฟ้มเสนอ นอกจากนี้ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่อ้างว่ามีการจัดฝึกอบรมยืนยันว่า ตามวันเวลาและสถานที่ที่อ้างเป็นการอบรมโครงการ อพป. ของ กรมธน.

เมื่อฝ่ายผู้ฟ้องคดีและผู้ถูกฟ้องคดีต่างก็มีข้ออ้างและเหตุผลสนับสนุนความเห็นของตน ศาลปกครองสูงสุดจะรับฟังพยานหลักฐานใด เพื่อวินิจฉัยพฤติการณ์ของผู้ฟ้องคดีว่าการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่. และในการมีคำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง ผู้มีอำนาจจะต้องนำผลการพิจารณาความผิดทางอาญามาวินิจฉัยความผิดทางวินัยให้เป็นไปตามแนวทางเดียวกันหรือไม่

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เมื่อพิจารณาถ้อยคำของนาย ส. และผู้ฟ้องคดี ซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าร่วมกันทุจริตต่อหน้าที่ราชการ แม้จะให้ถ้อยคำแตกต่างกันในสาระสำคัญว่าผู้ฟ้องคดีได้เดินทางไปดำเนินการฝึกอบรม ทั้ง ๕ ครั้งหรือไม่ แต่จากพยานหลักฐานต่าง ๆ ประกอบกับถ้อยคำของผู้ฟ้องคดีเป็นการให้ถ้อยคำที่มีข้อพิรุธ ซึ่งในวันที่เปิดการฝึกอบรมครั้งแรกของปีงบประมาณ ผู้ฟ้องคดีในฐานะหัวหน้าส่วนราชการที่รับผิดชอบโครงการย่อมต้องให้ความสำคัญกับการจัดเตรียมความพร้อมทั้งด้านเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์เครื่องมือ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง แต่ผู้ฟ้องคดีกลับอ้างว่าไม่ได้ร่วมดำเนินการฝึกอบรมแต่ไปราชการที่อื่นซึ่งมีลักษณะเป็นงานประจำและมีความสำคัญน้อยกว่า ประกอบกับจากการตรวจสอบแผนปฏิบัติการฝึกอบรมหลักสูตรความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือซึ่งตรวจวัดพบว่า พื้นที่เป้าหมายการฝึกอบรม ๕ จุด ตรงกันกับการฝึกอบรมโครงการ อพป. ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว อันเป็นข้อเท็จจริงที่สอดคล้องกับการให้ถ้อยคำของผู้ที่ไม่มีส่วนได้เสียและโกรธเคืองผู้ฟ้องคดี คือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้จัดฝึกอบรมว่า ผู้ฟ้องคดีได้เคยขอให้ช่วยนำเอกสารบัญชีรายชื่อของผู้รับการอบรมโครงการ อพป. กรอกชื่อ ที่อยู่ และลงลายมือชื่อในระหว่างการฝึกอบรม จึงเป็นข้อเท็จจริงที่เชื่อได้ว่าผู้ฟ้องคดีได้กระทำการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ โดยนำบัญชีรายชื่อที่เวียนให้ผู้เข้าอบรมโครงการ อพป. กรอกชื่อ ที่อยู่ พร้อมลงลายมือชื่อ ในระหว่างการฝึกอบรมเพื่อให้นาย ส. จัดทำเอกสารเท็จเบิกเงินงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกอบรมโดยไม่ได้มีการฝึกอบรมจริง ประกอบกับส่วนราชการดังกล่าวมีข้าราชการปฏิบัติงานประจำเพียง ๒ คน ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการสามารถกำกับติดตามหรือตรวจสอบการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัดได้อย่างทั่วถึงโดยง่าย การที่ผู้ฟ้องคดีไม่ทราบว่ามี นาย ส. ทำเอกสารเท็จมาเบิกเงินโดยไม่มีการฝึกอบรมจริงนั้น จึงไม่อาจรับฟังได้

ส่วนข้อกล่าวหาเบียดบังน้ำมันรถยนต์ราชการนั้น เมื่อการเดินทางไปปฏิบัติราชการต่างท้องที่ซึ่งมีระยะทางไกล หากน้ำมันเชื้อเพลิงที่เติมไว้หมดลงก่อนเดินทางถึงที่หมาย ผู้เดินทางไปราชการสามารถเติมน้ำมันเชื้อเพลิงจากสถานีบริการน้ำมันที่อยู่ปลายทางและนำหลักฐานใบเสร็จรับเงินมาเบิกจ่ายจากราชการได้ และแม้ว่าการเติมน้ำมันจากสถานีบริการน้ำมันจะเป็นการสั่งซื้อน้ำมันโดยผู้ขายเรียกเก็บเงินจากราชการในภายหลัง แต่ก็ไม่มีความจำเป็นถึงขนาดที่จะต้องเติมน้ำมันเชื้อเพลิงใส่ถังแก๊สเพื่อสำรองไว้ใช้ในการเดินทางไปราชการ อีกทั้งหากผู้ฟ้องคดีจะมีเจตนาสำรองน้ำมันไว้ใช้ตามที่อ้างจริง ก็ควรที่จะแสดงถึงเจตนาดังกล่าวต่อคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงในชั้นแรกด้วย แต่กลับมาแสดงถึงเจตนาในชั้นคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย นอกจากนั้นยังจงใจลงวันที่ใบสั่งซื้อน้ำมันผิดเพื่อให้มีช่วงเวลาห่างออกไปเพื่อไม่ให้มีพิรุธเนื่องจากถังน้ำมันจุได้เพียง ๕๐ ลิตร อีกทั้งยังปรากฏว่าได้ใช้รถยนต์เพียง ๒๑ กิโลเมตร และไม่มีหนังสือขออนุญาตเดินทางไปราชการนอกสถานที่แต่อย่างใด

ดังนั้น แม้จะไม่ปรากฏพยานที่ยืนยันแน่ชัดว่าผู้ฟ้องคดีได้เบียดบังน้ำมันของทางราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว แต่พฤติการณ์ย่อมพอฟังได้ว่าผู้ฟ้องคดีมีเจตนาทุจริตเบียดบังน้ำมันของทางราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว

และแม้ไม่ปรากฏพยานหลักฐานแน่ชัดว่าผู้ฟ้องคดีมีส่วนร่วมกับนาย ส. กระทำทุจริตในการเบิกเงิน แต่พฤติการณ์และการกระทำก็เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการและเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๘๒ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕

สำหรับการลงโทษทางวินัยจะต้องรับฟังความเห็นของพนักงานอัยการหรือไม่นั้น

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยวางหลักไว้ว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนพิจารณาโทษทางวินัยไว้เป็นการเฉพาะต่างหากจากวิธีการสอบสวนการดำเนินคดีอาญา โดยการดำเนินการทางวินัยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาระเบียบวินัยของข้าราชการซึ่งต่างจากการดำเนินคดีอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด ผลการพิจารณาจึงมีความแตกต่างกันได้ อันเนื่องมาจากระดับมาตรฐานในการพิจารณาวินิจฉัย และการที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ฟ้องคดีก็เพราะนาย ส. ให้การรับสารภาพว่ากระทำการทุจริตตามข้อกล่าวหาคนเดียว แต่เมื่อข้อเท็จจริงจากการสอบสวนทางวินัยฟังได้ว่าผู้ฟ้องคดีร่วมกันกับนาย ส. กระทำทุจริต พฤติการณ์จึงถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้ว (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๐๑/๒๕๕๕)

คดีปกครองข้างต้น นอกจากจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับหน่วยงานของรัฐในเรื่องการแสวงหาข้อเท็จจริง ตลอดจนการชี้แจงนำพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาออกคำสั่งลงโทษทางวินัยของผู้มีอำนาจทั้งในชั้นการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ในชั้นการสอบสวนทางวินัยว่า ถึงแม้ว่าข้อเท็จจริงจะไม่ปรากฏพยานยืนยันความผิดชัดเจนหรือไม่ปรากฏพยานหลักฐานแน่ชัด แต่หากได้มีการชี้แจงนำพยานหลักฐานหรือพิเคราะห์ข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน ทั้งพยานเอกสาร พยานบุคคลหรือแม้กระทั่งการให้ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาต่อคณะกรรมการสอบสวนที่สะท้อนให้เห็นเจตนาในการกระทำความผิดตามข้อกล่าวหาย่อมสามารถนำพฤติการณ์ดังกล่าวมาวินิจฉัยเพื่อออกคำสั่งลงโทษทางวินัยได้ และถึงแม้คดีอาญาซึ่งมีมูลกรณีเดียวกัน พนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ถูกกล่าวหา หากผลการสอบสวนทางวินัยพบว่า มีพฤติการณ์อันเป็นการกระทำความผิดทางวินัย ผู้มีอำนาจก็สามารถออกคำสั่งลงโทษทางวินัยตามหลักเกณฑ์และระดับโทษที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดไว้ได้ และคดีนี้ยังเป็นอุทาหรณ์ให้กับข้าราชการทุกคนว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการต่าง ๆ นั้น จะต้องไม่อาศัยโอกาสหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยโอกาสจากอำนาจหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์โดยมิชอบไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม และเหนือสิ่งอื่นใดสิ่งที่ข้าราชการจะต้องตระหนักและระลึกอยู่เสมอก็คือการครองตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอดทน ปรองดอง ซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม พฤติการณ์ใดที่เป็นข้อห้ามก็สมควรที่จะละเว้นเสียรักษาระเบียบวินัยให้เป็นตามข้อบัญญัติกฎหมายทั้งที่เป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ประชาชนได้เกิดความเชื่อถือและไว้วางใจ